

Mobilitats

Silvia Aulet | Manuel Delgado | Andreu Domingo | José Antonio Donaire |
Joaquim Malé i Ribera | Cristina Manzanedo | Joan Maria Mayol | Isolda Perelló
| Mar Pérez | Pere Antoni Pons | Sergio Porcel | Ignasi Ros Fontana | Àngels
Santigosa Copete | Pere Torres

OBITUARI

Jacques Delors,
l'espiritualitat en l'acció
SÉBASTIEN MAILLARD
p.202

Joan Baptista Culla i Clarà
(Barcelona, 1952 - Sant
Cugat del Vallès, 2023)
JOAQUIM NADAL I FARRERAS
p.209

BORJA DE RIQUER I PERMANYER
p.212

ANTONI BASSAS
p.214

VICENÇ VILLATORO
p.216

Dimensió cristiana de Joan Rigol
PATRONAT DE LA FUNDACIÓ
JOAN MARAGALL
p.219

—

RESSENYES I CULTURA

JOSEP OTÓN
Ignasi Moreta, *No prendràs
el nom de Déu en va*
p.221

PIT-ROIG VINYALS I TASA
Vicente Haya, *Descolonitzar a Jesucristo*
p.223

NÚRIA ICETA
Alina Bronsky, *Els plats més
picants de la cuina tàrtara*
p.225

CARLES TORNER
Jaume Subirana, *Una hora
curta. Poemes escollits*
p.227

JORDI LÓPEZ CAMPS
Dolors Bramon, *Professora d'Islam.
Converses amb Ignasi Moreta*
p.229

ANTONI MATABOSCH
David Jou, *Pensar la creació.
La sorpresa de la raó divina*
p.231

Discurs pronunciat en ocasió
de la presentació a l'Ateneu Barcelonès
de la traducció catalana de les *Provincianes*
de Pascal feta per Pere Lluís Font
MONTSERRAT CAMPS GASET
p.233

Fiducia supplicans i persones LGTBIQ+
ENRIC VILÀ I LANA O
p.237

Anton Bruckner: el teòleg simfònic
ORIOL PÉREZ-TREVIÑO
p.241

•
•
•
•
•
•
•
•
•

ENTRAR EN EL JOC

*No te quedes inmóvil
al borde del camino.*

MARIO BENEDETTI

*El mèrit és fer el pas.
Gosar estripar el capoll
quan totes les apostes són adverses
i en els ullals del dia
s'hi reflecteix la magnitud del pànic.
El repte és trencar el glaç
i acanalar la candidesa
en la resclosa del voler.
Un cop a dins del cercle,
la fusta és massissa i la den no s'estronca,
la impostura és forana i el posat, transparent.
Per accedir a l'Olimp
cal crenar un mar de ràbia.*

•
•
•
•
•
•
•

MIQUEL-LLUÍS MUNTANÉ

Tradicions religioses i equitat de gènere és el títol del darrer document publicat pel Consell Assessor per a la Diversitat Religiosa de la Generalitat Catalunya (CADR), organisme format per experts vinculats a diversos àmbits, confessions i creences. S'hi aborda una qüestió important, perquè, encara que de maneres diverses i amb graus i formes diferents, la desigualtat de gènere i la discriminació de les dones són realitats presents a pràcticament totes les confessions religioses. Ha estat així històricament i ho segueix sent avui, quan «nombroses organitzacions religioses promouen o transmeten fins i tot idees contràries a l'equitat de gènere». El fet que el CADR tracti en un dels seus documents una discriminació històrica que és també actual és important de cara a abordar una qüestió de la qual les religions no poden quedar al marge.

Es tracta d'un text molt complet i ben documentat en què, com en altres documents anteriors, s'hi analitzen en profunditat la situació i les seves causes i s'hi plantegen algunes recomanacions i orientacions, que és la funció pròpia d'aquest organisme creat el 2011. En termes generals se certifica una paradoxa que en el cas de l'Església catòlica és més que evident: les dones mostren taxes més altes de pràctica religiosa, compromís i implicació que no pas els homes, però al mateix temps, malgrat comptades excepcions, rarament ocupen posicions de lideratge, a més de tenir vetat l'accés al sagrament de l'ordre.

No hi ha cap element doctrinal —teològic, eclesiològic o bíblic— que justifiqui el paper secundari i subsidiari de la

dona. Més aviat al contrari, perquè si ens atenim al principi d'hermenèutica, diu el CADR,

hem de ser conscients que, en tot el text bíblic, moltes dones han destacat pel seu lideratge o les seves responsabilitats, i específicament en el Nou Testament: des de la figura de Maria, mare de Jesús, fins a les deixebles que van acompanyar i sostenir el seu ministeri o les dones diaques i apòstols, o el fet que la declaració cristològica més àmplia del Nou Testament la fes una dona, Marta de Betània.

8

Algunes de les expectatives més optimistes generades en aquest sentit els primers anys del pontificat actual (la primera de dues comissions d'estudi sobre el diaconat femení es va instituir el 2016) probablement hagin arribat a un punt mort. Malgrat que en un principi van significar una sacsejada important, ara per ara semblen haver quedat aparcades. El mateix papa Francesc, que sempre ha dit que reivindicar més presència i reconeixement de les dones en les estructures eclesials és una qüestió de justícia i no pas de feminisme, recentment ha afegit més aigua al vi en separar un eventual diaconat femení del sagrament de l'ordre. Parlar de *funcions diaconals* de les dones al marge del ministeri ordenat és afirmar una cosa tan òbvia i al mateix temps tan genèrica com que tot cristià —ja sigui home o dona— està cridat a desenvolupar un servei (*diakonía*) dins l'Església. I és una manera de confirmar que els propers temps la dona seguirà sent exclosa del clergat.

En l'informe de síntesi de la primera sessió de la XVI Assemblea General del Sínode dels Bisbes realitzada l'octubre del 2023 ja van quedar paleses les diverses posicions relacionades amb l'accés de les dones al ministeri diaconal:

Alguns consideren que aquest pas seria inacceptable, perquè està en discontinuïtat amb la Tradició. Uns altres consideren que concedir el diaconat a les dones reprendria una pràctica de l'Església dels orígens. Uns altres veuen en aquest pas una proposta necessària i apropiada als signes dels temps, fidel a la Tradició i capaç de trobar ressò en el cor de molts que busquen una renovada vitalitat i energia

a l'Església. Uns altres expressen el seu temor que aquesta petició denotaria una perillosa confusió antropològica.

Potser per la dificultat que implicaria arribar a cap consens a partir d'aquesta gran diversitat de posicions, el document de treball (*instrumentum laboris*) de la segona i darrera sessió de l'Assemblea General del Sínode que tindrà lloc a Roma aquest mes d'octubre de 2024, ja diu que finalment la qüestió de l'admissió de la dona al ministeri diaconal, no serà objecte de treball en aquesta ocasió. Sí que en el mateix document es demana, en canvi, que s'explorin «altres formes ministerials i pastorals, per a expressar millor els carismes que l'Esperit vessa sobre les dones en resposta a les necessitats pastorals del nostre temps». Sigui com sigui, el que hauria de quedar clar és que no es pot seguir limitant sense arguments molt ben travats el que és de sentit comú: que el fet de ser dona no hauria d'incapacitar per ocupar determinats càrrecs, responsabilitats o també ministeris dins l'Església. I ja hem dit que més enllà d'una difusa referència a la Tradició (potser hauríem de dir a les tradicions), no hi ha elements teològics i històrics conclusius incontestables per posar límits al respecte.

Amb tot, tampoc no s'ha d'anar amb el lliiri a la mà i pensar que el sol fet que les dones tinguin les mateixes possibilitats que els homes d'accedir a determinades formes de lideratge social, responsabilitats corporatives o ministeris eclesials sigui en si mateix una garantia de transformació. El progressiu protagonisme i l'accés de la dona en molts àmbits als darrers anys, ja sigui en l'esport, la política, l'alta judicatura o els consells d'administració de les grans corporacions, no han comportat automàticament deixar de reproduir unes maneres de fer, unes actituds de fons i uns esquemes heretats de tipus patriarcal. De la mateixa manera, tampoc no s'hauria de creure que el simple accés de la dona al sagrament de l'ordre comportarà de manera espontània i immediata la fi del clericalisme i la mundanitat espiritual, que són els grans mals que, com diu tantes vegades el papa Francesc, tergiversen i embruten la imatge de l'Església. No es tracta només d'una qüestió de gènere, sinó de cultura i de consciència interna de les institucions. Es pot ser dona i tenir molt més interioritzats els rols patriarcals que no pas alguns homes,

de la mateixa manera que es pot ser laic o laica i tenir una mentalitat més clerical que alguns clergues.

També seria un error fer segons quins plantejaments en termes únicament d'estratègia pastoral. A l'església luterana de Suècia, per exemple, l'any 2020 el nombre de *capellanes*¹ ja va fer el *sorpasso* al nombre de capellans, però el fet que hi hagi més dones ordenades que no pas homes no ha comportat cap canvi significatiu en les tendències i els patrons de pràctica religiosa en el país nòrdic, que no passa del 9 %, per sota fins i tot de Catalunya. Ω

¹ El femení de *capellà* no es contempla encara en cap diccionari de la llengua catalana.

El nostre món és un formiguer de mobilitats sobre-posades. La metàfora de l'*homo viator* ha quedat curta. Més que l'home que fa via cap a un horitzó desconegut que l'obre a l'aprenentatge i l'autoconeixement, el protagonista actual és l'*homo mobilis*, un ésser en trànsit continu, que deambula esperitadament per recalar sovint allà mateix. Perquè el moviment no sempre és garantia d'itinerància, i qui es mou sense parar pot haver perdut la carta de navegació. L'*homo viator* potser no sap què l'espera però intueix, com Abraham, que es dirigeix a «algun lloc». La raó de ser de l'*homo mobilis*, en canvi, és la necessitat autoimposada del moviment en si mateix, com el hàmsster dins la roda d'una gàbia o el corredor sobre la cinta d'un gimnàs.

Moure's ha esdevingut el nou paradigma de la diversió, l'entreteniment i el (neg)oci: *movem-nos fins a morir*.¹ En l'era de la hipermobilitat espasmòdica, qui es deté fracassa. Qui frena col·lapsa. Cal moure's per mantenir-se dret, per ser *algú*, i no *ningú*. Qui no es mou és un *pària*, de la mateixa manera que el qui no treballa és un *aturat*. També el treball ha cedit a la retòrica del moviment: *mobilitat laboral*, diem, per assenyalar d'igual manera una carrera d'èxit o la manca de competència. Cal moure's, al capdavant, per no caure en l'abisme de la *quietud*, en la impopularitat de l'avorriment. Ja ho diu Pascal en un dels seus *pensées* més universals: «tota la desgràcia dels homes ve d'una sola cosa,

¹ En referència a l'assaig de Neil Postman *Divertim-nos fins a morir*, de 1986.

que és no saber romandre en repòs en una cambra.»² El descrèdit del *dolce far niente*. El desprestigi de l'ociositat nua. Si el temps sense moviment és un «temps mort», caldrà *funcionar* sense interrupció per tal de seguir «viu». Per això avui la inactivitat va associada indefectiblement a uns altres mots: automatització, digitalització...

En temps d'incerteses, la mobilitat és també un analgèsic eficaç: estalvia el mal tràngol de veure la foto fixa i els seus drames. Si en els seus exercicis espirituals Ignasi de Loiola aconsella que «en temps de desolació no fer mai mudança, sinó romandre constant en els propòsits», avui la consigna és de signe invers: enfront de les cabòries, una bona dosi de desplaçaments. Qui es belluga, no se'n sent. O se'n sent menys, si més no.

En aquest context el sedentarisme apareix com una patologia que cal erradicar; la trepidació permanent com un senyal inequívoc de progrés i superació. *En marxa!*, emfasitzen alguns eslògans polítics d'èxit dubtós. Si cal fer quelcom, fem-ho, però sense deturar-nos, tal com ho fan els caprins, que mengen, evacuen i s'acoblen tot gambejant, o com algunes aus, que d'una manera admirable aprofiten corrents d'aire d'alçades vertiginoses per fer una capcinada en ple vol. Moure's, encara que sigui per retornar una i altra vegada al mateix punt de partida i emprendre de nou un *volt*.

Ens hem submergit de ple en el remolí de la *turistificació*. Els trescs d'una jornada han rellevat les transhumàncies de temps immemorials, els creuers de quinze dies substitueixen els antics pelegrinatges *sine die* (quan els pelegrins de l'edat mitjana partien cap a Terra Santa o cap a Santiago de Compostel·la feien testament!). El nòmada Paul Bowles ho expressà amb una distinció cèlebre a la seva novel·la *El cel protector*: «Mentre el turista s'afanya en general a tornar a casa al cap d'uns dies, el viatger, que no pertany més a un lloc que al següent, es desplaça amb lentitud durant anys d'un punt a un altre de la terra.»³ I afegeix: «mentre el viatger és crític amb el seu món, el turista accepta la seva pròpia civilització sense qüestionar-la.» Així doncs, en la fal·lera pel

² Blaise PASCAL, *Pensaments i opuscles* (edició, traducció i notes de Pere Lluís Font), Martorell, Adesiara, 2021, p. 170.

³ Bernardo Bertolucci en va fer una pel·lícula l'any 1990.

moviment continu hi perviu, tanmateix, una mena de fascinació paradoxal per la permanència. Davant la perspectiva de la dissolució, *devolucions en calent*. Enfront d'un moviment d'anada aparentment «amenaçador», un contramoviment de tornada contundent i sense dret a rèplica.

En aquest monogràfic, en definitiva, es vol posar de manifest com les velles i noves *mobilitats* vertebren i tensionen alhora la vida de les societats contemporànies, on els efectes de l'increment global de la mobilitat humana en molts àmbits (article de Pere Torres) conviuen amb un turisme de masses desbordat (José Antonio Donaire i Pere Antoni Pons), amb la intensificació de la mobilitat residencial i els processos de gentrificació (Sergio Porcel), amb agitacions demogràfiques (Andreu Domingo), amb èxodes i desplaçaments forçosos (Isolda Perelló i Cristina Manzanedo), amb diàspores professionals (Àngels Santigosa), amb moviments rituals (Manuel Delgado), amb viatges espirituals (Sílvia Aulet i Joan Maria Mayol) o amb assegadors d'antiga memòria (Ignasi Ros Fontana). Sense oblidar, per descomptat, la transcendència del *camí* en la tradició judeocristiana (Joaquim Malé i Mar Pérez).

15

MIQUEL CALSINA

Director de Qüestions de Vida Cristiana